

Posudek vedoucího bakalářské práce

Martin Kroupa – Intencionální akt a idealita řečového významu v Husserlově myšlení

Ústav filosofie a religionistiky, FFUK, červen 2018

Martin Kroupa si ve své práci klade za cíl, vyložit Husserlovu teorii řeči a řečového významu jako neoddělitelně spjatou s Husserlovou koncepcí idealit. Domnívám se, že se mu daří tento záměr v omezeném rozsahu bakalářské práce uskutečnit velmi zdařile. Práce má dvě hlavní části, část 2, v níž se autor věnuje Husserlovu pojetí jazyka, a část 3, kde se zaměřuje na Husserlovu teorii intencionality.

Autor v úvodních částech druhé části rekapituluje Husserlovu kritiku psychologismu: teorii významu nelze podle Husserla vyložit za pomoci psychologických zákonitostí myšlení, neboť bychom tím nevysvětlili nepodmíněnou platnost např. zákona sporu (5). Obecně – pro Husserla – platí, že jakkoli jsme při pochopení téhož zákona vždy konkrétními, faktickými jedinci, chápeme jej jako striktně identický zákon, zaměřujeme se všichni na jedno a totéž (8n.).

Další pasáže druhé části představují hlavní pojmy a pojmová rozlišení Husserlovy nauky o řečovém významu, a to především na základě Husserlova klasického textu, jímž je první zkoumání druhého svazku Logických zkoumání, nazvané „Výraz a význam“. Martin Kroupa správně vyjde od rozlišení znaku (Zeichen) na poukazy (Anzeichen) a výrazy (Ausdrücke, 9nn.) a popisuje „výraz“ za pomoci „smysl propůjčujících aktů“ („významových intencí“), totiž zaměření, která „výraz oživují významem“ (14). Dalším krokem je výklad vztahu mezi významovými intencemi a vyplňujícími akty (14nn.). Následuje vysvětlení rozdílu mezi předmětem, který je míněn, a významem, v němž je míněn, krátce mezi „předmětností“ a „významem“ (17n., 21n.).

V důležité kapitole 2.6 „Význam jako ideální jednota species“ se autor zaměřil na jeden z hlavních Husserlových argumentů proti psychologismu v teorii významu. Význam se má k určitým aktům významového zaměření podobně, jako se má určitá obecnina (species) k jednotlivým instancím: je ve vztahu k nim identická, jedná se např. o vždy tutéž červeň. Podobně i identita významu je vůči rozmanitým aktům „identitou species“ (24n.). Martin Kroupa ukazuje, že Husserl tuto nauku o obecném vymezuje negativně jak vůči platónskému realismu, tak vůči rozličným verzím nominalismu (26-29). V následujícím kroku ukazuje, jak Husserl pozitivně uchopuje obecniny za pomoci ideující abstrakce (29nn.), aniž by to znamenalo, že se ve věci existence obecnin staví na pozici realismu. Pokud autorovi dobře rozumím, přijímá Zahaviho čtení, podle něhož jsou Husserlova *Logická zkoumání* „ontologicky neutrální“ (32).

Ve třetí části práce Martin Kroupa líčí širší filosofické pozadí teorie významových intencí, a sice Husserlovu obecnou teorii intencionality, a to na základě *V. Logického zkoumání*. Zde se setkáváme – na ještě obecnější rovině, než v případě významových intencí – s rozlišením na „předmětnost“ (předmět, který je míněn) a „význam“ („předmět tak, jak je míněn“, 40). Autor zde též vyloží rozlišení mezi matérií a kvalitou aktu a další nezbytné prvky Husserlovy teorie intencionality.

V závěru (45-46) Martin Kroupa vyzdvihne hlavní přínos Husserlovy analýzy, totiž vysvětlení, jak je možné, že můžeme v různých aktech myslet totéž. Chceme-li zde spatřovat silnou „identitu smyslu“, musíme přistoupit na to, že tento smysl je ideální povahy (46). Autor se zde – stejně jako v úvodu práce – dostane ke krátké analogii mezi Husserlem a Fregem, již však dále nerozvine.

Práce Martina Kroupy má velmi dobrou úroveň. Autor dobře zná relevantní Husserlovy texty a umí zvolené téma vyložit přehledně a bez velkých zjednodušení. Po formální stránce jí lze vytknout několik gramatických chyb, např. ve skloňování substantiv a adjektiv. Po obsahové stránce lze pocítovat jako určitý nedostatek chybějící konfrontaci s Fregem. Toto téma tvoří významnou část anotace i úvodu celé práce, ale autor se k němu v závěru vrátí jen jednou citací (46).

Navrhuji, aby se obhajoba práce zaměřila na následující otázky:

1. Co přesně chtěl Martin Kroupa ukázat nedotaženým porovnáním Husserla s Fregem?
2. Při úvahách o vztahu mezi míněním a vyplněním autor opakovaně odkazuje k imaginaci. Přitom však jednou spojuje imaginaci s prázdnou intencí (19), jindy připouští, že vyplnění je možné i v imaginaci (ve fantazii, 16). Je tedy imaginace vždy prázdnou intencí, anebo též určitým typem vyplnění?
3. Když autor hájí stanovisko, podle něhož jsou Husserlovy úvahy o obecninách ontologicky neutrální, uvádí jako doklad Husserlův popis vztahu mezi významovou intencí a vyplňujícími akty. I tehdy, když je určitá významová intence nevyplněná, i když např. předmět, který výrazem míníme, neexistuje, nemá to žádný vliv na významovou intenci (32). Myslím, že zde dochází k záměně: ve druhém případě nás zajímá existence/neexistence jednotlivého předmětu či stavu (který míníme), v prvním případě nás zajímá význam jako obecnina, a otázka, zda a jaký typ existence s ní můžeme spojit.
4. Když učitel napíše na tabuli zákon o zachování energie a žák jej vysloví, jde podle Martina Kroupy dvě významové intence, které mají shodnou materii, ale odlišnou kvalitu. Nelze si však představit, že se shodují i v kvalitě? Lze blíže vysvětlit, v čem tkívá tento rozdíl v kvalitě?

Martin Kroupa odevzdal práci, která odpovídá požadavkům kladeným na bakalářské práce. Doporučuji ji k obhajobě a navrhuji hodnotit ji, v závislosti na průběhu obhajoby, jako **velmi dobrou až výbornou**.

V Praze, 4. června 2018
Jakub Čapek